

III - BESTE ADMINISTRAZIO PUBLIKOAK

HERRI KONTUEN EUSKAL EPAITEGIA

Erabakia, Herri-Kontuen Euskal Epaitegiaren Osokoak 2020ko otsailaren 27ko bilkuran hartua 10.000 biztanletik gorako EAeko udalek ingurumen gaietan gauzatutako ekintzen gaineko 2017ko fiskalizazio txostena, behin betiko onesten duena

Herri-Kontuen Euskal Epaitegiaren Osokoak 2020ko otsailaren 27an egindako bilkuran,
ERABAKI DU

10.000 biztanletik gorako EAeko udalek ingurumen gaietan guzatutako ekintzen gaineko 2017ko txostena behin betiko onestea, Erabaki honen eranskin modura ageri dena.

HKEEren 1/1988 Legearen 13.2 atalak aurreikusten duena betez, txostenaren ondorioak dagozkion aldizkari ofizialetan argitaratzeko xedatzea.

Vitoria-Gasteiz, 2020ko otsailaren 27a

HKEEren lehendakaria
JOSÉ LUIS BILBAO EGUREN

HKEEren idazkari nagusia
JULIO ARTETXE BARKIN

ERANSKINA

10.000 BIZTANLETIK GORAKO EAeko UDALek INGURUMEN GAJETAN
GAUZATUTAKO EKINTZEN GAINEKOTXOSTENA 2017 EKITALDIKOA

Laburtzapenak.

EAE: Euskal Autonomia Erkidegoa.

EB: Europar Batasuna.

ED: Errege Dekretua.

EMAS: Eco-Management and Audit Scheme.

FEMP: Udallerri eta probintzien Espainiako Federazioa.

HHS: Hiri-hondakin solidoak.

HKEE: Herri-Kontuen Euskal Epaitegia.

ICLEI: International Council for Local Environmental Initiatives.

IHOBE: IHOBE, SA Ingurumenaren Kudeaketarako Sozietate Publikoa.

ISO: International Organization for Standardization.

LH: Lurralde historikoa.

NBE: Nazio Batuen Erakundea.

TMIZ: Trakzio Mekanikodun Ibilgailuen gaineko Zerga.

XG: Xedapen Gehigarria.

I. Sarrera

HKEEk otsailaren 5eko 1/1988 Legean eta 2017rako Osoko bilkurak onartutako Lanerako Planean jasotakoari jarraikiz, 10.000 biztanletik gorako EAeko udalek ingurumen gaietan gauzatutako jarduerak aztertu ditu, 2017ko ekitaldikoak. Lan hau Estatuko gainerako Kanpo Kontrolerako Organoekin eta Kontuen Epaitegiarekin lankidetzan egin da.

Txosten honek honako alderdiok besarkatzen ditu:

– Udalek ingurumen gaietan gauzatutako ekintzak (plangintza, ezarritako kudeaketa sistemak, onartutako araudia eta ingurumeneko beste ekintza batzuk).

– 2017an ingurumeneko jardueren kontzeptuan jasotako dirulaguntzak.

– 100.000 biztanletik gorako udalek EAEn gauzatutako jarduera berariazkoak, atmosferaren eta argiaren kutsadurari, kutsadura akustikoari eta HHSen gaikako bilketari dagokionez. Euskal Estatistika Erakundeak (Eustat) emandako 2017ko urtarrilaren 1eko datuen arabera, honako udal hauek izan dira aztergai:

UDALA	BIZTANLE KOPURUA
Bilbo	342.397
Donostia	180.558
Gasteiz	242.254

Tokiko Agenda 21 (1992).

Nazio Batuen Erakundeak (NBE) Ingurumenari eta Garapen Iraunkorrari buruzko Biltzarra egin zuen Rio de Janeiron 1992an eta Agenda 21 izeneko onartu zuen, toki entitateen esparruan Tokiko Agenda 21 sorrarazi zuena. Tokiko Agenda 21 epe ertain-luzera begirako prozesu bat da, toki entitateek ezarri eta garatzekoa; udalerriko ingurumen, ekonomia eta gizarte mailako politiken integrazioa du oinarri eta horretarako, tokiko ekintza plan bat mamitu eta aplikatuko du, garapen iraunkorrerako trantsizioa helburu duela.

Garapen iraunkor terminoa 1987an sortu zen Brundtland Txostenean eta era honetan definitzen du: «erkidego bateko kide guztiei oinarritzko ingurumen-zerbitzuak, sozialak eta ekonomikoak eskaintzen dizkien garapen-eredua, betiere zerbitzu horiek ematea baldintzatzen duten sistema naturalen, eraikien eta sozialen bideragarritasuna arriskuan izan gabe».

Aalborg-Eko Gutuna (1994).

1994an, Hiri eta Herri Iraunkorren Europako 1. Biltzarrean, Europako hiri eta herrien liderrek Aalborgeko Gutun aitzindaria onartu zuten, Hiri eta Herri Iraunkorren Europako Kanpainari hasiera emanez. Orduz geroztik, Tokiko Agenda 21eko prozesu kopuru handiak garatu ziren Europa osoan eta hiri eta herrientzat etorkizun iraunkor baten aldeko ikuspegiak eta eginkizunak finkatu zituzten. Lehenengo hamarkadan, mugimendu honen funtsa hein handi batean osatu zuten plangintza parte-hartzaileak eta ingurumen auziek.

Aalborg-eko Konpromisoak (2004).

Hamar urte beranduago, 2004an, Johannesburgon egin zen NBEren Rio+10 goi-bileraren ostean, helburuen definizio eta aurrerabidearen neurketa besarkatuko zuen erreferentzia-esparru argi baten beharra Aalborgeko Konpromisoetan jaso utzi zen, Europako Hiri eta Herri Iraunkorren 4. Biltzarrean. Orduan, begia inplementazio-mekanismoetan, baliabideen eraginkortasunean eta baliabide horiek gizartearen zerbitzu eta ongizatearen mesedetan erabiliko zituzten prozesuetan zegoen jarria.

Euskal Adierazpena (2016).

2016ko apirilean egin zen Bilbon Hiri eta Herri Jasangarrien 8. Europako Konferentzia, zeinetatik Euskal Adierazpena sortu baitzen, Aalborgeko Gutunaren eta Aalborgeko Konpromisoez

haratagoko urratsa, Europako herri eta hirientzat ibilbide-orri berria, bizitzeko moduko Europa inklusibo baterako udalerrri produktiboak, iraunkorrak eta erresilienteak sortzeko helburua duena.

Euskal Adierazpenak aitortzen du sozietateek eraldaketa teknologikoa, sozioekonomikoa eta soziokulturala izateko beharra dutela, biztanleentzat bizi-kalitate duina bermatzeko helburuarekin, aldi berean tokiko ekosistemen eta ekosistema globalen eta baliabide natural erabilgarrien mugak gordez.

Udalsarea 21 eta Udalsarea 2030.

2002an Udalsarea 21 sortu zen (iraunkortasunerako udalerrien euskal sarea), udalerriek Tokiko Agenda 21 ezartzea bideratzeko helburua zuela.

Tokiko Agenda 21ak diseinatzeko hasierako faseak honako hauek besarkatzen ditu: udalerrien diagnostikoa egitea, ekintza planak idaztea eta herritarren partaidetzako prozesuak abiaraztea.

Behin udalek euren ekintza-planak diseinatu eta onartu ondoren, Udalsarea 21eko kide bihurtzen dira, garapen iraunkorraren alde elkarlanean diharduten erakundeak dinamizatzen dituen koordinazio eta kooperazio foroa.

2016an Euskal Autonomia Erkidegoan Tokiko jasangarritasunaren aldeko Konpromisoa berritzeko akordioa izenpetu zen: «Udalsarea 21, Jasangarritasunerako Udalerrien Euskal Sarea». Udalek erabakiarekin bat egiten dutenean, honako erantzukizun hau beretzen dituzte:

- Jasangarritasunerako Udalerrien Euskal Sarekoa izan eta egotea.
- Tokiko Agenda 21 ezartzeko prozesuetan aurrera egitea, Udal bakoitzak bere egiten duen konpromiso politiko modura eta etengabeko hobekuntza modura, udalerrien garapen jasangarrian laguntzeko; proiektu honetarako arduradun bat eta ordezeko bat izendatuko dira.
- Udalsarea 21en esparruan informazioa eman eta esperientzia interesgarriak partekatzea.
- Konpromiso honen baitan egiten diren komunikazioetan Udalsarea 21en erreferentzia jaso.

Gainera, sareko kide dira Eusko Jaurlaritzaren Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailarekin batera, Eusko Jaurlaritzaren Osasun Saila, URA agentzia, Energiaren Euskal Erakunde (EEE), Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako foru aldundiak eta Ihobe, Eusko Jaurlaritzaren Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailari atxikitako sozietate publikoa, Sareko idazkaritza lanak egiten dituen.

2018 eta 2019 bitartean, Sareak garapen jasangarriaren aldeko apustu irmoa egin du (NBEK sustatutakoa), Agenda 2030 erreferentzia-moldetzat hartuz eta 2020 Plan Estrategikoan islatutakoari erantzun emanez. Honela, bada, 2018an argitaratu zen Jasangarritasunerako Udalerrien Euskal Sarearen ekarpena Garapen Jasangarriaren Helburuei eta horretarako, oinarri hartu zen Euskadiko Tokiko Jasangarritasunaren behatokian eskuragarri zegoen informazioa. 2019an TOKIKO AGENDA 2030 gidaliburua argitaratu da. Nola bideratu Garapen Iraunkorraren helburuak tokiko esparrutik.

Agenda 2030 garapen iraunkorreko politika publikoentzat erreferentzia izateko apustu honen ondorioz, eta hor bildutako kideek egindako bidearen ondorioz, Udalsarea 21 Jasangarritasunerako Udalerrien Euskal Sareari izena aldatu zaio eta Udalsarea 2030, Udalerrri Jasangarrien Euskal Sarea izena eman.

II. Egindako lanaren emaitzak

Hona hemen 10.000 biztanletik gorako EAEko 41 udalen datuak. Durangoko Udalak ez dio HKEEri eskatutako informazioa bidali.

II.1. Udalek ingurumen gaietan gauzatutako ekintzak.

II.1.1. Ingurumen-plangintza.

Udalen antolamendua ingurumen-gaietan.

Udalek ingurumen gaietan dituzten eskumenak beste udalerrri batzuekin mankomunatuta gauzatzen dituzte, kanpoko aholkularitzak baliatuta edo etxeko langileen bitartez, honako xehakapenaren arabera:

ETXEKO LANGILEAK				
UDALA	ZERBITZU MANKOMUNATUA	KANPOKO AHOHKUL.	INGURUMEN EKO TEKN. ADITUAK	LANGILE KOPURUA
Amorebieta-Etxano	—	√	—	—
Amurrio	—	—	3	4
Andoain	—	—	1	5
Arrasate	—	—	6	6
Arrigorriaga	√	—	—	—
Azkoitia	√	√	1	1
Azpeitia	—	—	1	1
Barakaldo	—	—	1	11
Basauri	—	√	1	1
Beasain	—	√	—	—
Bergara	√	—	1	3
Bermeo	—	—	1	7
Bilbo	√	√	39	86
Donostia	√	√	12	25
Eibar	—	—	1	1
Elgoibar	√	√	—	—
Erandio	—	—	1	1
Ermua	—	—	—	1
Errenteria	√	√	2	5
Etxebarri	√	—	—	—
Galdakao	—	—	1	1
Gernika-Lumo	—	—	1	1
Getxo	—	—	1	3
Hernani	—	—	1	1
Hondarribia	—	√	—	—
Irun	—	—	3	5
Lasarte-Oria	—	—	1	2
Laudio	—	—	1	9
Leioa	—	√	—	56
Mungia	—	√	1	2
Oiartzun	—	—	1	3
Oñati	—	—	—	1
Pasaia	—	—	1	8
Portugalete	—	—	—	2
Santurtzi	—	—	—	14
Sestao	—	—	—	5
Sopela	√	—	1	12
Tolosa	—	—	1	1
Trapagaran	—	√	1	1
Gasteiz	—	—	30	45
Zarautz	—	—	1	1,5

Udalak ingurumen-helburuak dituzten taldeetara atxikitzea.

Hona hemen ingurumen gaietan helburu komunak dituzten hiri edo entitate-taldeak, zeinetara atxiki baitira aztertutako udalak:

UDALA	KLIMAREN ALDEKO HIRIEN ESPAINIAKO SAREA (1)	HIRI OSASUNTUEN ESPAINIAKO SAREA (2)	TOKIKO GOB. SAREA +BIODIBERTS. (3)	UDALSAREA 21	ICLEI (4)	ALKATEEN ARTEKO ITUNA (5)
Amorebieta-Etxano	—	—	—	√	√	—
Amurrio	—	—	—	√	√	√
Andoain	—	—	—	√	√	—
Arrasate	—	—	—	√	√	—
Arrigorriaga	—	—	—	√	√	—
Azkoitia	—	—	—	—	—	—
Azpeitia	—	—	—	√	√	—
Barakaldo	—	—	—	√	√	—
Basauri	—	—	—	√	√	√
Beasain	—	—	—	√	√	—
Bergara	—	—	—	√	√	—
Bermeo	—	—	—	√	√	—
Bilbo	—	—	√	√	√	√
Donostia	√	—	√	√	√	√
Eibar	—	—	—	√	√	√
Elgoibar	—	—	—	√	√	—
Erandio	—	—	—	√	√	—
Ermua	—	—	—	√	√	—
Errenteria	—	—	—	√	√	√
Etxebarri	—	—	—	√	√	—
Galdakao	—	—	—	√	—	—
Gernika-Lumo	—	—	—	√	√	—
Getxo	—	—	—	√	√	—
Hernani	—	—	—	√	—	—
Hondarribia	—	—	—	√	√	√
Irun	—	—	—	√	√	√
Lasarte-Oria	—	—	—	√	√	—
Laudio	—	—	—	√	√	—
Leioa	—	—	—	√	√	—
Mungia	—	—	—	√	√	√
Oiartzun	—	—	—	√	√	—
Oñati	—	—	—	√	√	√
Pasaia	—	—	—	√	√	—
Portugalete	—	—	—	√	√	√
Santurtzi	—	—	—	√	—	—
Sestao	—	—	—	√	√	—
Sopela	—	—	—	√	√	√
Tolosa	—	—	—	√	√	√
Trapagaran	—	—	—	—	—	√
Gasteiz	√	√	√	√	√	√
Zarautz	—	—	—	√	√	—

(1) Udalerri eta probintzien Espainiako Federazioko atala, garapen iraunkorarekin eta klima babestearekin konpromisoa hartutako hiriak eta herriak batzen dituena.

(2) Udalerri eta probintzien Espainiako Federazioko atala, osasuna sustatu eta babestu eta herritarren ongizatea bermatzen duena, Osasunerako Mundu Erakundearen jardun-printzipioekin bat etorrira.

(3) Udalerri eta probintzien Espainiako Federazioko atala, biodibertsitatea zaindu eta erabilera jasagarria emateko eta natur ondarea babesteko.

(4) Iraunkortasunaren aldeko tokiko gobernuen mundu mailako sarea.

(5) Europako Ituna, zeinaren indarrez tokiko gobernuek klima eta energia gaietan EBren helburuak finkatu eta gainditzeko konpromisoa hartzen baitute.

Tokiko agenda 21**1. Udalak Tokiko Agenda 21era atxikitzea.**

Aztertu diren 41 udalek Aalborgeko Gutunean jasotako konpromisoak sinatu dituzte eta Tokiko Agenda 21aren garapenari lotu zaizkio.

2017ko ekainaren 26an Udalsarea 21eko Batzorde Exekutiboak onartu zuen bera eta bere kide guztiak Euskal Adierazpena atxikitzea, Aalborgeko Gutunaren eta Aalborgeko Konpromisoen ostean Hiri eta Herri Jasangarrien 8. Europako Konferentzian onartutako ibilbide-orri berria.

2. Ingurumenaren auditoria eta tokiko ekintza-plana.

Udalerriko ingurumenaren hasierako egoera ezagutzearren diagnostiko egokia egin ostean, aztertutako 41 udalen udalbatzek tokiko ekintza-plana onartu zuten.

Tokiko Agenda 21ek bereizten duen ibilbidean, ekintza-planaren garapena kontrolatzeko jarraipen-plana egitea da hurrengo urratsa. Horretarako, sortu behar dira jarraipen-batzorde bat, iraunkortasuna bermatzeko adierazle sistema bat eta finkatutako adierazleak betetzen diren aztertzeke plan edo programa bat.

Udalsarea 21ek zerbitzu osoa ematen du Tokiko Agenda 21ak ebaluatu, jarraitu eta programatzeko prozesuak dinamizatzeko; baita, tokiko iraunkortasunaren adierazleak kalkulatzeko ere: Tokiko ekintza-planak ebaluatu eta jarraitzeko programa.

Tokiko ekintza-planetan onartutako jardueren jarraipena egiten duten batzordeak edo lantaldeak udaleko langileek eurek edo kanpoko langileek (aholkulariek, hiritarrek...) osatzen dute, honako xehakapen honen arabera:

UDALA	OSAERA	
	UDALEKO LANGILEAK	BESTE BATZUK
Amorebieta-Etxano	—	—
Amurrio	√	√
Andoain	√	—
Arrasate	√	—
Arrigorriaga	√	—
Azkoitia	—	—
Azpeitia	√	√
Barakaldo	√	√
Basauri	√	√
Beasain	√	√
Bergara	√	—
Bermeo	√	—
Bilbo	√	—
Donostia	√	√
Eibar	√	—
Elgoibar	—	—
Erandio	√	√
Ermua	—	—
Errenteria	√	√
Etxebarri	√	—
Galdakao	√	—
Gernika-Lumo	√	—
Getxo	√	√
Hernani	√	√
Hondarribia	—	—
Irun	√	√

UDALA	OSAERA	
	UDALEKO LANGILEAK	BESTE BATZUK
Lasarte-Oria	√	—
Laudio	√	—
Leioa	—	—
Mungia	√	—
Oiartzun	—	—
Oñati	√	√
Pasaia	√	√
Portugalete	√	—
Santurtzi	√	—
Sestao	√	√
Sopela	—	—
Tolosa	√	√
Trapagaran	√	—
Gasteiz	√	—
Zarautz	√	√

Tokiko ekintza-plana bete den ebaluatzeko hautatu diren adierazleak eta maiztasuna honako hauek dira:

UDALA	HAUTATUTAKO ADIERAZLEAK				
	EKONOMIKOAK	INGURUMENEK.	SOZIALAK	GOBERNANTZAKOAK	MAIZTASUNA
Amorebieta-Etxano	—	—	—	—	—
Amurrio	√	√	√	√	—
Andoain	√	√	√	√	Urtero
Arrasate	√	√	√	√	Bi urtean behin
Arrigorriaga	√	√	√	√	8 urtean behin
Azkoitia	—	—	—	—	—
Azpeitia	√	√	√	√	Urtero
Barakaldo	√	√	√	√	Urtero
Basauri	√	√	√	√	Bi urtean behin
Beasain	√	√	√	√	—
Bergara	√	√	√	√	—
Bermeo	√	√	√	√	—
Bilbo	√	√	√	√	Urtero
Donostia	√	√	√	√	Urtero
Eibar	—	—	—	—	—
Elgoibar	√	√	√	√	Urtero
Erandio	—	√	√	√	—
Ermua	√	√	√	√	—
Errenteria	√	√	√	√	Urtero
Etxebarri	√	√	√	√	8 urtean behin
Galdakao	√	√	√	√	Bi urtean behin
Gernika-Lumo	√	√	√	√	—
Getxo	√	√	√	√	Urtero
Hernani	√	√	√	√	Urtero
Hondarribia	√	√	√	√	—
Irun	√	√	√	√	Urtero
Lasarte-Oria	—	—	—	—	—
Laudio	√	√	√	√	Bi urtean behin
Leioa	—	—	—	—	—

UDALA	HAUTATUTAKO ADIERAZLEAK				
	EKONOMIKOAK	INGURUMENEK.	SOZIALAK	GOBERNANTZAKOAK	MAIZTASUNA
Mungia	—	√	—	—	Bi urtean behin
Oiartzun	—	—	—	—	—
Oñati	—	—	—	—	—
Pasaia	√	√	√	√	Urtero
Portugalete	√	√	√	—	Bi urtean behin
Santurtzi	√	√	√	√	Bi urtean behin
Sestao	√	√	√	√	—
Sopela	√	√	√	√	—
Tolosa	√	√	√	√	Urtero
Trapagaran	√	√	√	√	Bi urtean behin
Gasteiz	√	√	√	√	Urtero
Zarautz	√	√	√	√	Urtero

Hona hemen egindako ebaluazioen edo ingurumeneko adierazpenen emaitzen azken txosteni buruzko informazioa:

UDALA	DATA	DENBORA MUGA	HERRITARREN ARTEAN HEDATZEA	HEDAPEN MOLDEAK		
				INTERNET	INPRIMATUTA	BESTEL.
Amorebieta-Etxano	2017	—	√	√	—	—
Amurrio	2017	3 años	—	—	—	—
Andoain	2017	1 año	√	√	—	—
Arrasate	2017	—	√	√	√	—
Arrigorriaga	2014	2 años	√	√	—	—
Azkoitia	—	—	—	—	—	—
Azpeitia	2016	2015-16	√	√	√	—
Barakaldo	2016	1 año	—	—	—	—
Basauri	2016	2015-16	√	—	—	√
Beasain	2014	—	√	√	—	√
Bergara	—	—	—	—	—	—
Bermeo	2009	—	√	√	—	—
Bilbo	—	—	—	—	—	—
Donostia	2018	2016-17	√	√	—	—
Eibar	2018	2018-25	√	√	√	√
Elgoibar	2018	1 año	—	—	—	—
Erandio	2007	—	√	√	—	—
Ermua	2013	—	—	—	—	—
Errenteria	2017	1 año	√	√	—	—
Etxebarri	—	—	√	—	—	—
Galdakao	2017	1 año	—	—	—	—
Gernika-Lumo	—	—	—	—	—	—
Getxo	2017	—	√	√	√	—
Hernani	2013	2013-20	√	√	—	—
Hondarribia	—	—	—	—	—	—
Irun	2017	2015	√	√	—	—
Lasarte-Oria	—	—	—	—	—	—
Laudio	2017	2010-17	—	—	—	—
Leioa	—	—	—	—	—	—
Mungia	2019	2 urte	—	√	—	—
Oiartzun	—	—	—	—	—	—
Oñati	2011	—	—	—	—	—
Pasaia	—	—	—	—	—	—

UDALA	DATA	DENBORA MUGA	HERRITARREN ARTEAN HEDATZEA	HEDAPEN MOLDEAK		
				INTERNET	INPRIMATUTA	BESTEL.
Portugalete	2015	4 urte	—	—	—	—
Santurtzi	2016	2 urte	√	√	—	√
Sestao	2011	—	—	—	—	—
Sopela	—	—	—	—	—	—
Tolosa	2018	—	√	√	—	—
Trapagaran	2015	2020	√	√	—	—
Gasteiz	2018	urtero	√	√	—	—
Zarautz	2015	2016	√	√	—	—

3. Parte hartze sozialerako plana.

Tokiko Agenda 21 hiritarrek parte hartzeko eta haiekin komunikatzeko lanabesa da, foro ireki bat, zeinaren bitartez hiritarrak iritzia eman baitezake eta ekarpenak egin udalerraren kudeaketarako funtsezkoak diren gai eta erabakiei buruz. Honela, bada, kudeaketa gardenagoa eta zuzenagoa lortzera begirako gunea da.

Hona hemen aztertutako udal bakoitzean finkatu diren parte-hartze sozialerako baliabideak:

UDALA	PARTE HARTZE SOZIALERAKO PLANA	PARTE HARTZEKO ERREGELAMENDUA	INGURUMENEO UDAL KONTSEILUA	INGURUMENEO UDAL FOROA	BESTEL.
Amorebieta-Etxano	—	—	—	—	√
Amurrio	√	√	—	—	√
Andoain	—	—	—	—	—
Arrasate	—	—	—	√	—
Arrigorriaga	—	—	—	—	—
Azkoitia	—	√	—	—	—
Azpeitia	—	√	√	—	√
Barakaldo	—	—	—	—	—
Basauri	—	√	√	—	—
Beasain	—	—	—	—	√
Bergara	—	—	—	—	—
Bermeo	—	—	—	—	√
Bilbo	√	√	—	—	√
Donostia/San Sebastián	—	√	√	√	—
Eibar	—	—	—	—	—
Elgoibar	—	√	—	—	—
Erandio	√	√	—	—	√
Ermua	—	—	—	—	—
Errenteria	—	√	√	√	√
Etxebarri	—	—	—	—	—
Galdakao	—	—	—	—	—
Gernika-Lumo	—	—	—	—	√
Getxo	√	√	—	√	—
Hernani	—	—	√	—	√
Hondarribia	—	—	—	—	√
Irun	—	—	—	—	√
Lasarte-Oria	—	—	—	—	—
Laudio	—	—	—	—	√
Leioa	—	—	—	—	—
Mungia	—	—	—	√	—
Oiartzun	—	—	√	—	—
Oñati	—	—	—	—	—
Pasaia	√	—	√	√	—

UDALA	PARTE HARTZE SOZIALERAKO PLANA	PARTE HARTZEKO ERREGELAMENDUA	INGURUMENEO UDAL KONTSEILUA	INGURUMENEO UDAL FOROA	BESTEL
Portugalete	—	—	—	—	—
Santurtzi	—	—	—	—	√
Sestao	√	√	—	—	—
Sopela	—	—	—	—	—
Tolosa	—	—	—	—	√
Trapagaran	—	—	—	√	—
Gasteiz	—	√	√	—	—
Zarautz	√	—	√	—	—

II.1.2. Ingurumena kudeatzeko sistema ziurtatuak.

Ingurumenaren kudeaketa sistema orokorraren atal bat da, zeinak besarkatzen baitu ingurumeneko politika jakin bat zehaztu eta gauzatzeko antolamoldea, erantzukizunak, praktika, prozedurak, prozesuak eta baliabideak. Udalaren barne egiturara mugatzen du jardun-esparrua eta udalari zuzenean lotutako antolamendu eta zerbitzuetara, Tokiko Agenda 21 ez bezala, zeinak udal lurralde osoa besarkatzen baitu.

Ingurumena kudeatzeko sistema bat ezartzeko arau homologatuak dira ISO 14001, nazioarte mailan ezargarria dena, eta EMAS erregelamendua Europako Batasunean. Udalek arau hauek bete ditzakete errekonozimendu bat eskatuta (ziurtapena edo egiaztapena eta erregistroa) edo eskatu gabe. EAeko udalek, gainera, IHOBEn Ekoscan 2004 araua bete dezakete, ingurumenaren aurreko jokamoldea modu erraztuan betetzeko bide ematen baitu; gainerako ziurtagiriak, berriz, nekez egingarri dira epe laburrean.

Hona hemen ingurumena kudeatzeko finkatutako sistemak, zeinetarako dagokion ziurtagiria eskuratu baita:

UDALA	ERREGELAMENDURA EGOKITUA			
	ISO 14001	EMAS	EKOSCAN	BESTE BATZU
Amurrio – Nekazaritza, abeltzaintza, mendi eta ingurumen saila	√	√	—	—
Andoain - Lanbide-hastapeneko zentroa	—	—	√	—
Beasain – Beasaingo institutua	—	√	—	—
Donostia	—	—	—	—
Concha, Ondarreta, Zurriolako hondartzak eta Santa Clara irla	√	√	—	—
Cristina Enea eraikina kudeatzea	—	—	√	—
Udalaren emisioen inbentarioa	√	—	—	—
Uliako aterpetxea	—	—	—	√
Erreterria – Hiria mantentze-zerbitzua	—	—	√	—
Getxo – Hondartzen kudeaketa	√	—	—	—
Lasarte-Oria – Udaletxeko instalazioak	—	—	√	—
Sopela - Atxabiribil eta Arrietarako hondartzak	√	√	—	—
Gasteiz – Enpresen udal zentroak	—	—	√	—
Zarautz – Zarauzko hondartza	√	√	—	—

II.1.3. Ingurumeneko jarduerak.

Udalek hartutako neurri orokorrak.

Hona hemen aztertutako udalek hartutako neurri orokorrak ingurumeneko jardueri dagokienez:

UDALA	INGURUM. ARAUDIA ONARTZEA	INGURUM. TASAK EZARTZEA	INGURUMEN. INFORMAZIOA ETA SENTSIBILIZ.	INGURUMEN. ZAIINTZA ETA IKUSKARITZA	LAGUNTZAK ETA DIRULAG. EMATEA
Amorebieta-Etxano	—	√	√	√	—
Amurrio	√	√	√	√	√
Andoain	√	—	√	√	—

UDALA	INGURUM. ARAUDIA ONARTZEA	INGURUM. TASAK EZARTZEA	INGURUMEN. INFORMAZIOA ETA SENTSIBILIZ..	INGURUMEN. ZAINZTA ETA IKUSKARITZA	LAGUNTZAK ETA DIRULAG. EMATEA
Arrasate	√	√	√	√	√
Arrigorriaga	—	—	√	—	—
Azkoitia	—	—	√	√	√
Azpeitia	√	—	√	√	—
Barakaldo	√	—	√	√	√
Basauri	—	—	√	√	√
Beasain	—	√	√	—	—
Bergara	—	—	—	—	√
Bermeo	√	—	√	√	—
Bilbo	√	√	√	√	√
Donostia	√	√	√	√	√
Eibar	—	√	√	√	—
Elgoibar	—	—	√	—	—
Erandio	—	—	—	√	—
Ermua	√	—	√	√	√
Errenteria	√	√	√	√	√
Etxebarri	—	—	√	—	—
Galdakao	—	—	√	—	—
Gernika-Lumo	√	—	√	√	—
Getxo	√	—	√	√	√
Hernani	—	—	√	√	—
Hondarribia	—	—	√	—	—
Irun	—	—	√	√	√
Lasarte-Oria	—	—	√	√	—
Laudio	√	√	√	√	—
Leioa	—	—	—	—	—
Mungia	√	—	√	√	—
Oiartzun	—	—	√	√	—
Oñati	—	—	√	√	√
Pasaia	√	√	√	√	—
Portugalete	—	—	√	—	—
Santurtzi	√	—	√	√	√
Sestao	√	√	√	√	—
Sopela	—	—	√	—	—
Tolosa	—	—	√	√	√
Trapagaran	—	√	√	√	—
Gasteiz	√	√	√	√	√
Zarautz	√	√	√	√	√

Udal bakoitzaren barne-funtzionamenduan jarduerak.

Hona hemen ingurumen gaitan udal bakoitzaren barne-funtzionamenduan gauzatutako egintzak:

UDALA	ERAIKINEN LANGILEEN PRESTAKUNTZA	INGUMENENKO HOBEKUNTZA ENERGETIKOA	KONTSUMOA MURRIZTEA			BIRSAILKAP. SUSTATZEA	KLAUSULAK PLEGUETAN
			ENERGIA	PAPERA	URA		
Amorebieta-Etxano	—	√	√	—	√	√	—
Amurrio	√	√	√	√	√	√	√
Andoain	—	√	√	√	√	√	√
Arrasate	√	√	√	√	√	√	√
Arrigorriaga	—	√	√	√	—	√	√

UDALA	ERAIKINEN LANGILEEN PRESTAKUNTZA	INGUMENEO HOBEKUNTZA ENERGETIKOA	KONTSUMOA MURRIZTEA			BIRSAILKAP. SUSTATZEA	KLAUSULAK PLEGUETAN
			ENERGIA	PAPERA	URA		
Azkoitia	—	—	—	—	—	—	√
Azpeitia	√	√	√	—	√	√	—
Barakaldo	—	√	√	√	—	√	—
Basauri	√	√	√	√	√	√	√
Beasain	—	√	√	√	—	√	√
Bergara	—	√	√	√	√	√	—
Bermeo	√	√	√	√	√	√	√
Bilbo	√	√	√	—	—	√	√
Donostia	√	√	√	√	√	√	√
Eibar	√	√	√	√	√	√	√
Elgoibar	√	√	√	—	—	√	—
Erandio	—	—	—	√	—	√	—
Ermua	—	√	√	√	√	√	√
Errenteria	√	√	√	√	√	√	√
Etxebarri	—	√	√	√	—	√	√
Galdakao	—	√	√	√	√	√	√
Gernika-Lumo	√	√	√	√	—	√	√
Getxo	√	√	√	√	√	√	√
Hernani	√	√	√	√	√	√	—
Hondarribia	—	√	√	√	√	—	—
Irun	—	√	√	√	√	√	√
Lasarte-Oria	—	√	√	√	√	√	√
Laudio	√	√	√	√	√	√	√
Leioa	—	—	—	—	—	—	—
Mungia	—	√	√	√	√	√	√
Oiartzun	√	—	√	—	√	√	√
Oñati	√	√	√	√	√	√	√
Pasaia	√	√	√	—	√	√	√
Portugalete	—	√	√	√	√	√	—
Santurtzi	—	√	√	√	√	√	√
Sestao	√	√	√	√	√	√	√
Sopela	—	—	√	—	—	—	—
Tolosa	—	√	√	√	√	√	√
Trapagaran	—	√	√	—	—	√	√
Vitoria-Gasteiz	√	√	√	√	√	√	√
Zarautz	√	√	√	√	√	√	√

Ingurumena zaindu eta babesteko herritarrei ohitura pertsonalak eta sozialak jakinarazteko hartutako neurriak.

Ingurumena zaindu eta babesten lagunduko duten ohitura pertsonalak herritarren artean zabaltzeko, aztergai izan ditugun udalek baliatu dituzten hedabideak:

UDALA	IRRATI, PRENTSA ETA TELEBISTA	BULETINAK, SARE SOZIALAK	ESKUORRIAK ETA ALDIZKARIAK	WEBGUNEAK	POSTA	PRESTAKUNTZA	BESTEL.
Amorebieta-Etxano	—	√	√	√	√	√	√
Amurrio	√	√	√	√	—	√	—
Andoain	—	—	√	√	—	—	—
Arrasate	√	√	√	√	√	√	—
Arrigorriaga	√	√	√	√	—	—	—
Azkoitia	√	—	√	√	√	√	—
Azpeitia	√	√	√	√	√	√	√

UDALA	IRRATI, PRENTSA ETA TELEBISTA	BULETINAK, SARE SOZIALAK	ESKUORRIAK ETA ALDIZKARIAK	WEBGUNEA	POSTA	PRESTAKUNTZA	BESTEL
Barakaldo	√	√	√	√	—	—	—
Basauri	√	√	—	√	—	—	√
Beasain	√	√	√	√	√	—	—
Bergara	√	√	—	√	—	—	—
Bermeo	√	√	√	√	—	—	√
Bilbo	√	√	√	√	—	—	—
Donostia	√	√	√	√	√	√	√
Eibar	√	√	√	√	—	√	—
Elgoibar	√	—	√	√	—	—	—
Erandio	—	—	√	—	—	√	√
Ermua	√	√	√	√	—	√	—
Errenteria	√	√	√	√	—	√	√
Etxebarri	√	√	√	√	—	—	—
Galdakao	√	√	√	√	—	√	—
Gernika-Lumo	√	√	√	√	—	—	√
Getxo	√	√	√	√	—	√	—
Hernani	√	√	√	√	—	—	—
Hondarribia	√	√	√	√	√	—	—
Irun	√	√	√	√	—	—	—
Lasarte-Oria	√	—	√	√	√	√	√
Laudio	√	√	√	√	√	√	√
Leioa	—	—	—	—	—	—	—
Mungia	—	—	√	√	—	√	—
Oiartzun	√	√	√	√	—	√	—
Oñati	√	√	√	√	—	—	—
Pasaia	—	—	√	√	—	—	—
Portugalete	√	—	√	√	—	—	—
Santurtzi	—	—	√	√	—	—	—
Sestao	—	√	—	√	—	—	√
Sopela	—	—	—	—	—	—	—
Tolosa	√	√	√	√	√	—	—
Trapagaran	—	√	√	√	—	—	—
Gasteiz	√	√	√	√	—	√	√
Zarautz	√	√	√	√	—	√	—

II.2. Ingurumeneko ekintzek eragindako sarrerak.

Hona hemen aztertutako udalek ingurumen gaietan zenbait jarduera gauzatzeagatik 2017an diru-laguntza kontzeptuan izandako sarrerak:

UDALA	EUROAK MILAKOTAN					
	EB	ESTATUA	EAE (*)	ALDUNDIAK FORALAK	BESTE BATZUK	GUZTIRA
Amorebieta-Etxano	—	—	8	—	4	12
Amurrio	—	—	50	206	—	256
Andoain	—	—	—	—	—	—
Arrasate/Mondragón	—	—	9	—	—	9
Arrigorriaga	—	—	86	58	—	144
Azkoitia	—	—	1	—	—	1
Azpeitia	—	21	121	—	—	142
Barakaldo	—	—	7	38	—	45
Basauri	—	26	3	80	—	109
Beasain	—	—	21	—	—	21

UDALA	EUROAK MILAKOTAN					
	EB	ESTATUA	EAE (*)	ALDUNDIAK FORALAK	BESTE BATZUK	GUZTIRA
Bergara	—	—	2	—	—	2
Bermeo	—	—	9	—	—	9
Bilbo	—	—	377	78	—	455
Donostia	278	142	86	33	—	539
Eibar	—	—	6	2	—	8
Elgoibar	—	—	12	—	—	12
Erandio	—	—	3	—	—	3
Ermua	—	—	—	4	—	4
Errenteria	—	—	46	869	—	915
Etxebarri	—	—	—	40	58	98
Galdakao	—	—	—	137	—	137
Gernika-Lumo	—	—	94	—	—	94
Getxo	—	—	43	80	—	123
Hernani	—	—	3	—	—	3
Hondarribia	—	—	148	—	—	148
Irun	—	—	4	—	—	4
Lasarte-Oria	—	—	1	—	—	1
Laudio	—	—	14	—	—	14
Leioa	—	—	173	—	—	173
Mungia	—	6	4	14	—	24
Oiartzun	—	—	2	—	—	2
Oñati	—	—	16	—	—	16
Pasaia	—	—	21	10	—	31
Portugalete	—	—	4	—	—	4
Santurtzi	—	—	—	—	—	—
Sestao	—	—	—	—	—	—
Sopela	—	—	—	—	—	—
Tolosa	—	—	25	—	—	25
Trapagaran	—	—	9	—	—	9
Gasteiz	—	—	185	—	—	185
Zarautz	—	—	10	—	—	10
GUZTIRA	278	195	1.603	1.649	62	3.787

(*) IHOBek emandako datuak, Eusko Jaurlaritzaren Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailaren dirulaguntzei dagokienez.

II.3. 100.000 biztanletik gorako udalek gauzatutako ekintza berariazkoak, atmosferaren kutsadurari dagokionez.

Kutsadura atmosferikoa da pertsona, ingurumen eta gainerako ondasunei enbarazu larri, arrisku edo kaltea eragin diezaieketen materia, substantzia edo energia-moldeen presentzia izatea.

Aztertu ditugun hiru udalek airearen kalitatea neurtzeko estazio finko edo mugikorrek dituzte eta neurketak erregistratzeko sistema automatizatu bat. 2017an udal bakoitzak baliatu duen neurketa-estazio kopurua honako hau izan da:

UDALA	AIREAREN KALITATEAREN NEURKETA			
	ESTAZIO KOPURUA		NEURKETAREN MAIITASUNA	NEURKETAK ERREGISTRATZEK O SISTEMA AUTOMATIZATUA IZATEA
	FINKOAK	MUGIKORRAK		
Bilbo	4	1	Egunero	BAI
Donostia	6	—	(*)	BAI
Gasteiz	3	—	Egunero	BAI
GUZTIRA	13	1		

(*) Estazioek batez besteko ordutegiak jasotzen dituzte.

Kutsagarriak murriztu eta airea hobetzeko honako neurri hauek hartu dituzte udalek, airea hobetzeari buruzko urtarrilaren 28ko 102/2011 EDn finkatutakoa betez:

AIREAREN KALITATEA HOBETZEKO NEURRIAK						
UDALA	GARRAIOBIDEI BURUZKOAK	AZPIEGITUREI BURUZKOAK	JARDUERA PROTOKOLOAK IZATEA	ZERGA IZAERAKOAK	PRESTAKUNTZARI DAGOZKIONAK	SENTSIBILIZAZIOA ETA KONTZIENTZIA HARTZEKOAK
Bilbo	√	√	√	—	√	—
Donostia	√	√	—	√	√	√
Gasteiz	√	√	—	√	√	—

Hiru udalek hartu dituzte garraio bideak, azpiegiturak eta hiritarren prestakuntza bideratzeko neurriak, hala nola, ibilgailu elektrikoak, garraio publikoa eta bestelakoak sustatzea; garraio publikorako lehentasunezko bideak, autobusentzat semaforo bidezko lehentasuna, kaleak oinezko bihurtzea, bidegorria eta beste. Honezaz guztiaz gain, Bilboko Udalak protokoloak finkatu ditu atmosferak kutsadura handia duenean trafikoa murrizteko, eta Donostiako Udalak sentzibilizazio eta kontzientziazio publikoko kanpainak egin ditu airearen kalitatea eta kutsaduraren inpaktua orokorrean ezagutzeko. Donostiako eta Gasteizko udalek, gainera, zerga izaerako neurriak ere hartu dituzte (TMIZan hobariak gutxiago kutsatzen duten ibilgailuentzat).

Urtarrilaren 28ko 102/2011 EDk, airearen kalitatea hobetzeari buruzkoak, zehazten du administrazioek hiritarrei eta erakunde interesatuei eman behar dien informazioa zein den; horretarako, aztertutako udalek honako komunikabide hauek erabili dituzte.

UDALA	IRRATIA, PRENTSA ETA TB	UDALAREN WEB-GUNEA ETA SARE SOZIALAK	BULETINAK, ESKUORRIAK ETA ALDIZKARIAK	APLIKAZIO INFORM. EDO MUGIK.	OHIKO POSTA	BESTE BIDE BATZUK
Bilao	√	√	√	—	—	√
Donostia	—	√	—	√	—	—
Gasteiz	√	√	√	—	—	—

II.4. 100.000 biztanletik gorako udalek gauzatutako ekintza berariazkoak, argiaren kutsadurari dagokionez.

Argi kutsadura da gaueko argidun dizdiza edo distira, atmosferan airean dauden gasetan, aerosoletan eta partikuletan hedatu eta islatzen den argiak eragindakoa; distira horrek gaueko orduen baldintza naturalak eraldatzen ditu eta zeruko objektuen behaketa astronomikoa zailtzen; bereizi egin behar da distira naturala, zeruko iturri edo objektuei dariena, eta atmosferako goi geruzen argitasuna, kanpoko argiterian dauden argi-iturriek eragindako argidun dizdizari dagokiona.

Airearen kalitateari eta atmosfera babesteari buruzko 34/2007 Legearen laugarren xedapen gehigarriaren arabera, administrazio publikoek argiaren kutsadura aurreikusi eta gutxitzea sustatuko dute, helburu hauek lortu nahian:

- Kanpoko argiteria modu efizientean erabiltzea, oinezko, ibilgailu eta jabetzei zor zaien segurtasuna gutxitu gabe.
- Gaueko orduen baldintza naturalei ahalik eta gehien eustea, faunaren, landarearen eta, oro har, ekosistemen mesedetan.
- Argiaren kutsadurak gauez zeruan eragiten dituen ondorioak aurreikusi, gutxitu eta zuzentzea, eta zehazki, ikus-eremuan lan egiten duten behatoki astronomikoen ingurunean.
- Argiztatu asmo diren guneez bestelako eremuetan argiaren inpaktua gutxitzea, batik bat natur inguruneetan eta eraikin barruetan.

Bestalde, azaroaren 14ko 1890/2008 EDk, kanpoko argiteriaren instalazioetan Efizientzia energetikoko erregelamendua onesten duenak, eta EA-01 eta EA-07 Instrukzio tekniko osagarriek

finkatzen dute kanpoko argiteriaren instalazioek zein baldintza bete behar dituzten diseinu, exekuzio eta mantentze-lanen aldetik efizientzia hobetu eta argiaren kutsadura mugatzeko.

2017an aztertutako hiru udalek kanpoko argiteriarekin lotutako jarduerak gauzatu dituzte, Airearen kalitateari eta atmosfera babesteari buruzko 34/2007 Legearen laugarren xedapen gehigarrian zehaztutako helburuak betetzeko eta kanpoko argiteriaren instalazioetan Efizientzia energetikoaren erregelamenduan xedatutakoa betetzeko. Gainera, efizientzia energetikoa hobetzeko barne eremuan ere jarduerak gauzatu dira:

ARGI KUTSADURAREN AURREKO NEURRIAK HARTZEA			
UDALA	AIREAREN KALITATEARI BURUZKOAK	EFIZIENTZIA ENERGETIKOKO ERREGELAMENDUARI BURUZKOAK	EFIZIENTZIA ENERGETIKOA HOBETZEARI BURUZKOAK ERAKUNDEAREN BARNE EREMUAN
Bilbo	√	√	√
Donostia	√	√	√
Gasteiz	√	√	√

Kanpoko argiteriako instalazioetan Efizientzia energetikoko erregelamenduak eta Instrukzio tekniko osagarriek finkatzen dituzten baldintza teknikoak betetzeari dagokionez:

EFIZIENTZIA ENERGETIKOKO ERREGELAMENDUA ETA INSTRUKZIO TEKNIKO OSAGARRIAK				
UDALA	(1)	(2)	(3)	(4)
Bilbo	—	√	√	√
Donostia	—	√	√	√
Gasteiz	√	√	√	√

(1) Kanpoaldeko argiteriaren instalazioetan ezarri diren argi-mailek ez dituzte gainditzen Instrukzio Tekniko Osagarrian (ITC-EA-02) finkatutako mailak, salbuespen kasu batzuetan izan ezik.

(2) Errepideetako argiteriak betetzen ditu Instrukzio Tekniko Osagarrian (ITC-EA-01) finkatutako efizientzia energetikoko gutxieneko baldintzak.

(3) Argiteriaren gainerako instalazioetarako aplikatu dira Instrukzio Tekniko Osagarrietan finkatutako baldintzak: erabilera-faktorea, ekipoen galerak, mantentzearen faktorea eta beste.

(4) Beharrezkoa den tokietan argi maila abiarazteko eta erregulatzeko sistemari eutsi zaio, ITC-EA-04 SI Instrukzio Tekniko Osagarrian zehaztutako moduan.

Hona hemen argiaren kutsadura gaietarako udalaren eta herritarren artean baliatutako komunikabideak:

ARGIAREN KUTSADURA GAIETAN KOMUNIKAZIO BIDEAK						
UDALA	IRRATIA, PRENTSA ETA TB	UDALAREN WEB-GUNEA ETA SARE SOZIALAK	BULETINAK, ESKUORRIAK ETA ALDIZKARIAK	APLIKAZIO INFORM. EDO MUGIK.	OHIKO POSTA	BESTE BIDE BATZUK
Bilbo	—	√	—	—	—	—
Donostia	—	—	—	—	√	—
Gasteiz	√	√	√	—	—	—

II.5. 100.000 biztanletik gorako udalek gauzatutako ekintza berariazkoak, kutsadura akustikoari dagokionez.

Zarata gura gabeko soinua da eta entzumen-sentsazio desatsegin eta gogaikarria eragiten du entzulearengan eta honenbestez, kezka iturri da gaur egun, osasunean eta giza-jokamoldean duen eraginagatik. Kutsadura akustikoa hiri eremu guztietan oso hedatua dagoen gertakizuna da eta ingurumen-arazo larria izan daiteke.

Kutsadura akustikoaren aurkako borrokan, alderdirik garrantzitsuenetako bat da kanpoaldean soinu-mailak neurtzea, gailu finkoen zein mugikorren bidez egin daitekeena.

Kalitate akustikoaren helburuak betetzen diren balioztatzeko, beharrezkoak dira zarata neurtu ahal izateko estazioak edo neurketa-guneak eta finkoak edo mugikorrek izan daitezke. Hona hemen udal bakoitzak duen estazio kopurua eta neurketa hauek zenbateko maiztasunez egiten dituen. Gainera, Bilboko udalak egindako neurketak erregistratzeko sistema automatizatua du.

MAILA AKUSTIKOEN NEURKETA				
UDALA	ESTAZIO KOPURUA		NEURKETAREN MAIZTASUNA	NEURKETAK ERREGISTRATZEKO SISTEMA AUTOMATIZATURIK BADUEN
	FINKOAK	MUGIKORRAK		
Bilbo	17	23	(*)	BAI
Donostia	—	—	(**)	EZ
Gasteiz	—	—	—	EZ
GUZTIRA	17	23		

(*) Bilboko Udalak demandaren arabera egiten ditu neurketak, batzuetan egunerokoak izan ohi dira eta beste batzuetan aldizkakoak.

(**) Donostiako Udalak legediak agintzen dituen zaraten mapak egiten ditu, arazorik egonez gero egiten dira neurketa zehatzak (alde zaharrean aisialdiko zaraten mapa, ibai ertzean kexak egon direlako neurketak, etab.).

Aztertutako udalek eurek sortutako kutsadura akustikoa arintzeko hartutako neurriak honako hauek dira:

KUTSADURA AKUSTIKOAREN AURREKO NEURRIAK HARTZEA						
UDALA	ALDIZKAKO NEURKETAK INGURUAN	ALDIZKAKO NEURKETAK BARRUALDEAN	KANPOKO ZARATETATIK ISOLATZEA	BARRUKO ISOLAMENDUA	KANPOKO EMISIOETARAKO ISOLAMENDUA	BARNE ARAUAK
Bilbo	—	—	—	—	—	—
Donostia	—	—	—	√	—	—
Gasteiz	—	—	—	—	—	—

II.6. 100.000 biztanletik gorako udalek gauzatutako ekintza berariazkoak, hiri hondakin solidoen gaikako bilketari dagokionez.

Hondakinei buruzko Europako Parlamentuko 2008ko azaroaren 19ko 2008/98/CE Zuzentzarauak hondakin modura definitzen du zeinahi substantzia edo objektu zeinaren jabeak alde batera uzten dituen edo alde batera uzteko asmoa edo obligazioa duen. Eta hondakinen kudeaketa da hondakinen bilketa, garraioa, balorizazioa (sailkatzea barne) eta suntsiketa; baita eragiketa horien zaintza eta hondakindegia itxi osteko mantentze-lana.

Aztergai izan ditugun udalek 2017an etxeko hondakinen honako tona hauek jaso dituzte (etxeetan, saltokietan eta zerbitzuetan sortutakoak):

UDALA	2017KO URTEAN JASOTAKO ETXEO HONDAKINAK								JASOTAKO TONAK		
	PAPERA KARTOIA	BEIRA	BESTE BATZUK ONTZIAK	BIO-HONDAKINAK	GAILU ELEKTRIKOAK	PILAK	EHUNGAIK	ZABORRAK	OLIOA	BESTE BATZUK	
Bilbo	11.591	7.507	5.028	586	338	13	1.162	9.863	126	1.348	
Donostia	11.265	7.046	4.651	5.235	287	22	702	—	81	29	
Gasteiz	9.445	5.307	4.521	2.169	627	13	776	8.728	34	72.688	
GUZTIRA	32.301	19.860	14.200	7.990	1.252	48	2.640	18.591	241	74.065	

2017an aztertutako udalek gune garbiak izan dituzte honako hondakin hauetako bakoitza jasotzeko:

UDALA	PUNTU FINKOAK (F) ETA MUGIKORRAK (M)										KOPURUA	
	PILAK ETA METAGAILUAK		GAILU ELEKTRIKO ETA ELEKTRONIKOAK		ERABILITAKO OLIOA		ALTZARIAK ETA TRESNAK		HONDAKIN EHUNGINTZA		BESTE BATZUK	
	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M
Bilbo	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2
Donostia	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1
Gasteiz	2	1	2	1	2	1	2	—	2	1	2	1
GUZTIRA	8	4	8	4	8	4	8	3	8	4	8	4

Aztertutako hiru udalek 2017an hiritarren artean informazioa eta sentsibilizazioa sustatzeko ekintzak gauzatu dituzte, hondakinak sortzeko prebentzioari eta jatorrian hondakinak bereizteari dagokionez.

Gauza bera egin dute udal erakundeetan ere.

Gainera, udal bakoitzeko langileen artean informazioa banatu dute hondakinaren sorrera minimizatu eta ondoren birsailkatzeko eman behar zaien norakoa dela-eta.

HONDAKINEN KUDEAKETAN NEURRIAK ETA EKINTZAK				
UDALA	INFORMAZIOAREN HEDAPENA ETA SENTSIBILIZAZIOA	HONDAKINEN SORRERAN PREBENTZIOA/ JATORRIAN BEREIZTEA SUSTATU		ERAKUNDEKO LANGILEEI INFORMAZIOA BANATZEA
		HERRITARREN ARTEAN	UDAL INSTALAZIOETAN	
Bilbo	√	√	√	√
Donostia	√	√	√	√
Gasteiz	√	√	√	√

ALEGAZIOAK

SANTURTZIKO UDALA

Honen bidez, eta 2020ko urtarrilaren 20an idatzi zenuten idazkiari dagokionez, garaiz eta forman agertzen gara eta honako ekarpen hauek aurkezten ditugu:

– II.2 atalean, ingurumen-jarduerak burutzeagatik 2017an jaso diren dirulaguntzei dago-kienez, Hirigintza eta Ingurumen Arloan dagoen informazioaren arabera, jasota azaldu behar da «Serantesko gotorlekuak eta dorreak osatutako multzoa berreskuratzea eta horren balioa nabarmentzeko» 177.227 euroko dirulaguntza eman zitzaiola Udalari 2017ko abenduaren 29ko Kulturako Sailburuordearen ebazpenaren bidez. Dirulaguntza honela banakatzen zen: 2017an 59.075,67 euro, 2018an 59.075,67 euro eta 2019an 59.075,67 euro (ikus 1. oharra dokumentuaren amaieran).

– Udal honek ingurumenarekiko interesa eta kezka azaldu du. Hortaz, Lindanea duten lurzoruetan (Etxeuli zaborteia) Lurzoruaren Kalitatearen Aitorpena lortu nahi izan dugu; Eusko Jaurlaritzako Ingurumen Sailera bidalitako jakinarazpenak daude eranskin. Gainerakoan, Lurzoruaren Kalitatearen Aitorpena lortu dugu «El Arbol» industrialdean «GNG» ezartzeko. Bestetik, gure Hiri Antolamendurako Plan Orokorraren Ingurumen-ebaluazio Integratua ari gara tramitatzen.

1. OHARRA	Adierazitako dirulaguntza Eusko Jaurlaritzaren Kultura Sailak eman du, euskal kultura ondareari balioa eta hedapena emateko.
-----------	--